

LUND UNIVERSITY

Hur kan den lokala kulturpolitiken möta dagens och framtidens utmaningar?

Ny kulturstrategi för Malmö 2014-2020

Lyrevik, Anna

2013

Document Version:

Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lyrevik, A. (2013). *Hur kan den lokala kulturpolitiken möta dagens och framtidens utmaningar? Ny kulturstrategi för Malmö 2014-2020*. 78-81. Abstract från The 6th Nordic Conference on Cultural Policy Research, Copenhagen, Danmark.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

NCCPR
COPENHAGEN
AUGUST 14-16
2013

The 6th Nordic Conference on Cultural Policy Research

14th-16th of August 2013

Abstracts

UNIVERSITY OF
COPENHAGEN

CBS
COPENHAGEN
BUSINESS SCHOOL
HANDELSHØJSKOLEN

Hur kan den lokala kulturpolitiken möta dagens och framtidens utmaningar?

Ny kulturstrategi för Malmö 2014-2020

Anna Lyrevik

Nyckelord: lokal kulturpolitik, kulturalisering, aspektpolitik, kulturpolitik i samhälls-utvecklingsperspektiv

I mitt paper föreslås ett par nya perspektiv på lokal kulturpolitik, som svar på några av de utmaningar kulturpolitiken – och samhället i stort – står inför framöver. Detta sker med avstamp i en masteruppsats jag skrev 2012, fortsatt undersökning av de premisser som framkom där samt genom exemplet Malmö, där jag just nu har ansvaret för att arbeta fram en ny kulturstrategi för åren 2014-2020.

Grundanalys

Kulturbegreppet och kultursynen i Europa (och Sverige/Norden) har genomgått många förändringar över tid (Fornäs 2012). Under 1900-talet, med modernismens genombrott, fick kulturbegreppet och den samhälleliga kultursynen en snävare definition där kultur blev detsamma som konsterna och kulturarvet. Synen på kulturen som en avgränsad sektor och del av välfärdspolitik började växa fram.

I Sverige blev kulturen ett eget politiskt sakområde i samband med riksdagens kulturpolitiska beslut 1974. Kulturpolitiken legitimerades då i första hand med argument om konstens och kulturens egenvärde¹ liksom värnandet och spridandet av konst och kultur

av god kvalitet (Nilsson 2003, Johannisson 2006). Kulturpolitiken utgick från ett sektorsbaserat kulturbegrepp och ett producentorienterat perspektiv med villkoren för det professionella konstnärliga utövandet i centrum.

Sedan dess har stora samhällsförändringar ändrat förutsättningarna för kulturpolitiken. Det rör sig om förändringar som hänger samman med integrationen av världsekonomin, den nyliberala vägen under 1980- och 90-talen, den digitala teknikutvecklingen, övergången från industri- till kunskapssamhälle och från modernitet till postmodernitet. Kort sammanfattat har dessa samhällsförändringar lett till allmänna tillväxt- och effektivitetssträvanden i de flesta samhällen och hör samman med den ökade konkurrens som globaliseringen av ekonomin fört med sig.

Under 1980- och 90-talen ansågs den svenska kulturpolitiken stå relativt stilla, trots att samhället runt omkring och kultursektorn i bredare bemärkelse genomgick stora förändringar (Nilsson 2003, Johannisson 2010). Då skedde i första hand retoriska och administrativa förskjutningar inom kulturpolitiken, som bland annat innebar en mer marknads- och tillväxtorienterad logik och tydligare krav på att mäta och bevisa effekter av kulturen, i linje med de allmänna tendenserna.

Men även den ökade kulturaliseringen av samhället är idag påtaglig. Kultur- och medieteorikern Johan Fornäs konstaterar att "det kulturella i ökande grad släppts lös och fått inflytande på allt vidare områ-

Anna Lyrevik
Malmö stad / Malmö högskola

den i världen" (2012:16), baserat på en ökad omfattning och betydelse av meningsskapande praktiker. Kulturaliseringen innebär en ökad tilltro till och användande av konstnärliga och kulturella processer, metoder och uttryck inom allt fler branscher och politikområden.

Kulturaliseringen har gett avtryck i den svenska kulturpolitiken. Benämningen aspektpolitik befastes i kulturutredningens betänkande SOU 2009:16 och definieras som "samspelet med andra samhällsområden", bl.a. "sambanden mellan kultur och skola, högre utbildning respektive forskning, kulturens betydelse för ett kreativt näringsliv, regional tillväxt, sambanden mellan kultur och hälsa samt den kulturella dimensionen inom miljöpolitiken" (SOU 2009:16, del 2:97). Synsättet utmanar den tidigare kulturpolitikens grund i en tydligt avgränsad kultursektor. Från att ha varit ett relativt enkelt avgränsat politikområde, efterfrågas kultur idag inom andra politikområden. Det gäller bl.a. tillväxt, social hållbarhet, stads- och regionalutveckling.

Konsten och kulturen ses till och med som den dimension av samhällslivet som ska reparera och hålla samman globaliseringens baksidor. Europarådets rapport *In from the Margins* (1998) handlade om hur kulturen skulle ta plats i centrum av de politiska diskussionerna genom dess centrala roll för hållbar samhällsutveckling i stort. Argument fördes fram om kulturens roll för demokrati, yttrandefrihet, medborgarskap, integration, inkludering, identitet och delaktighet. Tjugofem år senare används företrädesvis argument som ökad kreativitet, innovation och tillväxt. I det kommande EU-kulturprogrammet *Creative Europe 2014-2020* sätts argument för ekonomisk utveckling, kreativitet/innovation och arbetstillfällen i första rummet (Nielsen 2010).

Kulturpolitiken (och därmed kultursektorn i stort) påverkas idag starkt av de strävanden som aktörer utanför den direkta kulturpolitiska nivån uttrycker – de politiskt-administrativa nivåer som arbetar med regional utveckling och samhällsutveckling ur ett bredare perspektiv. Både Harding (2009) och O'Regan (2001) konstaterar att den politik som styr kulturområdet i allt högre grad finns utanför det kulturpolitiska området: "Cultural policy making faces a number of important challenges and is being transformed in ways which are increasingly in others hands." (O'Regan 2001:1). Harding anser utifrån sin forsk-

ning att "mycket tyder på att konstens fält är på väg att försvagas i relation till övriga samhället" (Harding 2009:184).

Ovanstående grundanalys innebär att *en dubbel och till synes motstridig rörelse finns inom kulturområdet*. Dels en tendens att kultursektorn (i dess nuvarande kulturpolitiskt mer traditionella avgränsning) uppfattas som alltmer marginaliserad, dels att kultur (i bredare bemärkelse) efterfrågas i allt högre grad och inom allt fler områden. Hur kan den konkreta kulturpolitiken möta denna rörelse?

Utmaningar framöver

Enligt min undersökning 2012 fortsätter den kulturpolitiska nivån i Skåne² att se på det traditionella kulturella fältet som sin huvudsakliga arena, men att mycket talar för att omvärlden inte kommer att göra det. Det offentligstödda kulturlivet utkämpar således sina strider på det traditionella kulturella och kulturpolitiska fältet, trots att viktiga strider för de framtida villkoren uppenbarligen sker på andra arenor och i andra nätverk.

Idag befinner sig kulturområdet och kulturpolitiken i ett helt annat och mer komplext sammanhang än det kulturpolitiken och det offentligstödda kulturlivet sprungit fram ur. Kulturpolitikdebattören Sven Nilsson ställde redan 2003 frågan vilken roll kulturpolitiken kan ha i framtiden och vad det kan betyda för den offentligstödda kulturproduktionen, när offentliga aktörer konkurrerar på samma villkor som privata om medborgarnas efterfrågan?

Kulturpolitiken och den offentligstödda kultursektorn behöver sannolikt ta fler initiativ för att på allvar vara med i diskussionen om konstens och kulturens roll i samhället. Att bara arbeta inom det traditionella kulturella (eller kulturpolitiska) fältet och i första hand argumentera inför varandra räcker förmodligen inte. Risken är stor att (den offentligstödda) kultursektorn kommer att se sig förbisprungna av andra intressen och ses som alltmer marginaliserad:

"It is not that subsidised culture is being impugned by such frameworks /.../. It is simply irrelevant unless it proves itself otherwise." (O'Regan 2001:22)

I den diskussionen behövs sannolikt nya perspektiv och argument. I samband med arbetet med en ny kulturstrategi för Malmö, har jag fortsatt fördjupa min analys av hur (i första hand den lokala) kulturpolitiken kan komma att behöva möta de samhällsutmaningar vi både är mitt i och har framför oss. Detta gör jag genom analys av bland annat aktuell forskning och rapporter, men också genom att förankra analysen i ett konkret lokalt sammanhang – Malmö idag och fram till 2020.

Forskningsfråga: Hur kan den lokala kulturpolitiken möta dagens och framtidens utmaningar (så som de definieras i mitt paper och utifrån ett lokalt Malmöperspektiv)?

Metodologiskt tillvägagångssätt: Jag använder genomgående ett kvalitativt tillvägagångssätt (argumentations- och sammanhangsanalys) och en socialkonstruktionistisk syn på hur kulturpolitik blir till och får effekt, men utgår också från min roll som praktiker (kulturstrateg som ska ta fram en ny kulturstrategi) och den erfarenhetsgrundade kunskap 20 år inom offentligstödd kultursektor gett.

Vad är originellt? Kombinationen av grundanalys baserad på en empirisk undersökning och den praktiska och faktiska uppgiften att föreslå en väg framåt för kulturområdet i en lokal (Malmö) kontext. Mitt paper beskriver en faktisk kulturpolitisk process i ett teoretiskt sammanhang.

Noter

1. Med egenvärde avses att konsten och kulturen värderas "för sin egen skull", det vill säga att kulturpolitiken legitimeras med konstnärliga och kulturella målsättningar, i motsats till instrumentella värden, med vilka avses att konsten och kulturen används som redskap för att uppnå målsättningar bortom de konstnärliga och kulturella, som t.ex. ekonomisk tillväxt, attraktiv miljö, förbättrad hälsa och social hållbarhet.
2. Den regionala kulturförvaltningen/kulturnämnden samt två av kulturinstitutionerna.

Litteratur

Betänkande av Kulturutredningen, SOU 2009:16, regeringens hemsida <http://www.regeringen.se/con->

tent/1/c6/12/03/32/7a302f93.pdf, hämtad 2012-04-29.

Ekström A och Sörlin S, (2012). *Alltings mått. Humanistisk kunskap i framtidens samhälle*, Norstedts, Stockholm.

European Commission, <http://ec.europa.eu/culture/creative-europe/>, om EUs kulturprogram *Creative Europe 2014-2020*, hämtad 2012-08-07.

Fornäs, Johan (2012). *Kultur*, Liber, Malmö.

Frayling, Sir Christopher (2005). *Art and public value*, Arts Council England.

Harding, Tobias, *Vad är kulturpolitik? Professionellt, smalt och okontroversiellt? paper för Kultur-Natur: Konferens för kulturstudier i Sverige*, Norrköping 2009-06-15-17, www.ep.liu.se/ecp/040/

Holden, John (2004). *Capturing Cultural Value – How culture has become a tool of government policy*, Demos, London.

Holden, John (2006). *Cultural Value and the Crisis of Legitimacy – Why culture needs a democratic mandate*, Demos, London.

International Journal of Cultural Policy, *Nordic Cultural Policy*, vol 14, no 1 2008.

Johannisson, Jenny (2006). *Det lokala möter världen. Kulturpolitiskt förändringsarbete i 1990-talets Göteborg*, doktorsavhandling, Högskolan i Borås/Göteborgs universitet, Valfrid.

Johannisson, Jenny (2010). *Förändringar i kulturpolitikens geografi*, Kulturpolitisk forskning #1, Statens kulturråd, Stockholm.

Lyrevik, Anna (2012). *Kulturpolitisk argumentation i förändring – hur legitimeras kulturproduktion i Skåne idag?* Masteruppsats i Kultur- och medieproduktion, Malmö högskola.

Nielsén, Tobias, *Rapport från det europeiska projektets framtid*, Intercult 2011, http://www.intercult.se/wp-content/uploads/2012/02/Rapport_DetEuropeiskaProjektetsFramtid1.pdf, hämtad 2012-05-10.

Nilsson, Sven, *Kulturens nya vägar*, Polyvalent, Malmö 2003.

O'Regan, Tom, Cultural Policy: Rejuvenate or wither, professorial lecture 2001-07-26, <http://www.gu.edu.au/centee/cmp/>, hämtad 2011-12-06.

Regeringens proposition, Tid för kultur, 2009/10:3, <http://www.regeringen.se/content/1/c6/13/21/04/a7e858d4.pdf>, hämtad 2012-05-18.

Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/14028>, om Kultursamverkansmodellen, hämtad 2012-04-22.

Regeringen, <http://www.regeringen.se/sb/d/12137/a/131743>, om regeringens satsning på kulturella och kreativa näringar, hämtad 2012-04-28.

Strömbäck, Jesper (red.) (2013). *Framtidsutmaningar – det nya Sverige*, 8tto, Stockholm.